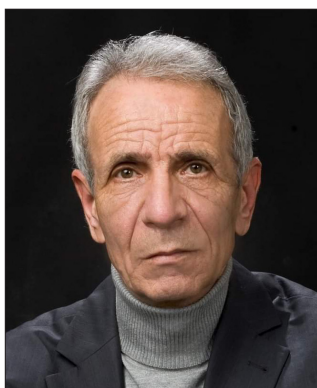

UN DESTIN ȘI O OPERĂ ȘTIINȚIFICĂ DEDICATE PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL DOCTORUL HABILITAT TUDOR STAVILĂ LA 70 DE ANI

Născut la 23 septembrie 1952 în satul Ciocâlteni, Orhei.
Istoric și critic de artă, domeniile de cercetare: istoria artei medievale, moderne și contemporane din Moldova.
Doctor habilitat în studiul artelor (2004).

Printr-o experiență serioasă în domeniul pedagogiei, în cel al muzeografiei, ca șef de secție, apoi ca director al Muzeului de Arte Plastice din RSS Moldovenească (1981–1991, actualul Muzeu Național de Artă al Moldovei), prin contribuția în cercetare, inclusiv ca director al Institutului Studiul Artelor al Academiei de Științe a Moldovei (1998–2006), Tudor Stavilă a reușit să-și valorifice multilateral cunoștințele acumulate în anii de studii la Academia de Arte și Arhitectură din Kiev (1976–1981).

Doctorul habilitat, profesorul Tudor Stavilă a avansat în carieră concomitent cu procesele socioculturale moldovenești în permanentă schimbare. Fiind martor ocular al tendințelor artistice din perioadele sovietică și postsovietică, s-a adresat trecutului pentru a cerceta în mod aprofundat și complex constituirea fenomenului artistic autohton începând cu perioada medievală până în zilele noastre, fiind autor al unor studii de pionierat în acest sens. S-a afirmat ca un critic de artă care a promovat creația multor plasticieni moldoveni la diverse etape de afirmare a acestora.

Nu este deloc simplu să evaluăm numărul total al publicațiilor semnate de profesorul Tudor Stavilă, editate în țară și în străinătate. Diferite ca volum, acestea apar în flux neîntrerupt, abordând diverse subiecte artistice în formă de articole științifice (revistele „Akademos”, „Arta”, „Dialogica”) și publicistice (revistele „Limba română”, „Moldova”, „Panoramic ART”, „Arta.md”), sinteze în albume, în cataloagele celor mai prestigioase expoziții naționale și internaționale ca „Saloanele Moldovei”, „Bienala internațională de pictură” ș.a.

Monografiile sale înglobează studii fundamentale consacrate patrimoniului artistic național, și anume: T. Stavilă. *Arta plastică din Basarabia de la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX : Pictură, grafică, sculptură, scenografie*. Chișinău: Literatura artistică, 1990, 144 p.; T. Stavilă. *Arta plastică modernă din Basarabia : 1887–1940*. Chișinău: Știința, 2000, 160 p.; C. Ciobanu, T. Stavilă. *Icoane vechi din colecții basarabene*. Chișinău: ARC, 2000, 212 p.; T. Stavilă. *Icoana basarabeană din secolul XIX*. Chișinău: ARC, 2011, 180 p.; T. Stavilă, C. Ciobanu. *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova = The Cultural Heritage of the Republic of Moldova = Le patrimoine culturel de la République de Moldova* : [Album], trad. : Ioana Nichita, Inga Coroban. Chișinău: ARC, 2014, 288 p.; T. Stavilă. *Artele frumoase din Basarabia în secolul al XX-lea*. Chișinău, Editura ARC, Combinatul Poligrafic, 2019, 420 p.; T. Stavilă. *Muzeul Național de Artă al Moldovei. Galeria de artă europeană*. Chișinău: ARC, 2022, 288 p.

Pe parcursul activității sale științifice doctorul habilitat Tudor Stavilă a reușit să facă o autentică radiografie a artelor naționale pornind de la analize ale unor expoziții personale și colective, continuând cu ample generalizări ale tendințelor artistice naționale în contextul evoluției artelor plastice universale. Arhivele naționale păstrează în colecțiile lor numeroase emisiuni radio și TV cu participarea sa, publicații în presa periodică despre evenimentele artistice de anvergură și exponenții acestora care profesază diferite genuri – pictură, sculptură, grafică, scenografie, arte decorativ-aplicate. Cercetarea merge pas în pas cu mediatiizarea artelor plastice și a patrimoniului cultural națio-

nal, cuprinzând un număr imens de artiști, exponenți ai diferitor generații: Alexandru Plămădeală, Pavel Șilingovski, Moisei Cogan, Gheorghe Ceglokoff, Eugenia Maleșevski, Afanasie Modval, Elisabeth Ivanovsky, Tatiana Nicolaidi, Nina Jascinsky, August Baillyre, Moisei Gamburd, Lazăr Dubinovschi, Claudia Cobizev, Ada Zevin, Ilia Bogdesco, Isai Cârmu, Lică Sainciuc, Olga Orlov, Nina Șibaev, Ion Sfecă, Petru Jireghea, Gheorghe Șoitu, Andrei Mudrea, Eudochia Robu, Victor Cuzmenco, Mihai Jomir, Mihai Statnii, Andrei Sârbu, Elena Rotaru, Sergiu Galben, Sergiu Cuciuc, Dumitru și Vlad Bolboceanu, Nelli Sajin, Mihai Grati, Mihai Damian, Gheorghe Postovanu, Ion Moraru, Valeriu Herța ș.a.

De-a lungul activității sale pedagogice, Tudor Stavilă a instruit mai multe generații de artiști plastici și specialiști în domeniul studiului artelor, activând ca profesor de istoria artelor plastice la diverse instituții de învățământ cu profil artistic. Fiind conducător al tezelor de doctorat în studiul artelor, s-a bucurat de rezultatele discipolilor săi: Irina Filip, Liliana Condraticova, Victoria Rocaciuc (subsemnata), Natalia Podlesnaia, Natalia Procop, Iarîna Baraghin-Savițkaia, Iraida Ciobanu, Angela Munteanu ș.a. Cercetătoarele menționate au obținut grade și titluri științifice în studiul artelor și continuă să persevereze în domeniu.

Talentul de profesor al doctorului habilitat Tudor Stavilă constă în mare măsură în maniera sa deosebită de a comunica cu discipolii. De fiecare dată, în timpul discuțiilor, reușește să accentueze ideile conceptuale în așa fel că nici nu e nevoie să le notezi, ele rămân în memorie pentru totdeauna. Eleganța discursului său este condimentată adesea cu umor și explicații de-o înțelepciune aparte, toate cu scopul de a transmite ideile complexe cât mai laconic și clar. O altă trăsătură este răbdarea de a asculta și prin comentarii puține,

dar esențiale, să-și conducă discipolul la rezultatul științific scontat. Nu cunosc un alt profesor în domeniu care să aibă un număr atât de mare de discipoli consacrați.

Tudor Stavilă este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (secția „Critică”). Este membru a două comisii ale Ministerului Culturii – Comisia Națională a muzeelor și colecțiilor, Comisia de evaluare și achiziții publice a operelor de artă, membru al Consiliului Național pentru monumentele de for public.

Pentru rezultatele remarcabile în domeniul cercetării artelor vizuale istoricul și criticul Tudor Stavilă a fost menționat cu Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1999, 2013, 2015, 2017); Premiul Asociației Editorilor din România pentru „Cea mai bună carte românească apărută în afara granițelor României”, Târgul Internațional de Carte „Bookarest 2001” (2001); Premiul „Cartea Anului” la Salonul Internațional de carte românească, Iași (2001); Premiul Național în domeniul Artelor, Literaturii și Arhitecturii (2002); Premiul „Anastasia Crimca” al Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Salonul Internațional de Carte, Chișinău (2012); Ordinul „Gloria Muncii” (2013).

În pofda unor vremuri deloc prielnice libertății de creație, Tudor Stavilă a reușit să realizeze multiple investigații de caracter fundamental ce dau dovada unei pregătiri și experiențe în domeniu fără egal. Prin diversitate și complexitate, lucrările sale s-au constituit într-o bază istorico-teoretică pe care-și întemeiază studiile generații de cercetători.

La popas aniversar, îi dorim profesorului Tudor Stavilă mulți ani, energie, perseverență creatoare și cât mai mulți prețuitori adevărați ai ineditelor sale explorări.

Dr., conf. cerc. Victoria ROCACIUC